

Purvīša balvas nominants Andris Breže: Mierā slēpjas zināms nemiers

Mākslinieks Andris Breže pēdējo divu gadu laikā ir radījis divus spilgtus darbus - personālizstādi "Miera dzīve" un mākslasdarbu "Ieskats putnkopībā" jeb "Miera balodis". Apliecinot abu mākslasdarbu māksliniecisko vērtību, Breže šo gadu laikā divas reizes ir ieguvis augstākā apbalvojuma Latvijas mākslā - Purvīša balvas nominanta statusu.

Piedaloties neskaitāmās izstādēs, Breže mākslā darbojas jau vairāk nekā 40 gadu un savas mākslinieciskās darbības laikā ir izveidojis trīs personālizstādes. Tomēr mākslinieka lielākā aizraušanās ir dzejoļu rakstīšana, izmantojot pseidonīmu Žebers. Apliecinot sevi kā izcilu, pārdomas raisošu rakstnieku, 2007. gadā Breže ir saņēmis Aleksandra Čaka balvu.

Mākslinieks ar iepriekšējo personālizstādi "Miera dzīve" pirmo reizi Purvīša balvai tika nominēts pērn. Šo izstādi atzinīgi novērtēja Latvijas Nacionālā mākslas muzeja (LNMM) Latvijas dekoratīvās mākslas un dizaina departamenta vadītāja Inese Baranovska, atzīstot, ka Andris Breže atkal sevi apliecina kā izcils konceptuālās mākslas meistars, kurš izstādi pārvērtis daudznozīmīgā stāstā - "Iakoniski un bez liekvārdības - tādas lielas, baltas un visaptverošas skumjas".

Savukārt pēdējais mākslinieka veikums "Miera balodis" ir nominēts Purvīša balvai 2014. gada 1.ceturksnī. Šis mākslasdarbs bija daļa no Eiropas kultūras galvaspilsētas izstādes "1914", kas no 18. janvāra līdz pat 20. aprīlim bija apskatāma LNMM izstāžu zālē "Arsenāls". Izstādē "1914" tika akcentēta Pirmā pasaules kara tēma, iepazīstinot skatītājus ar mākslinieku - kara perioda aculiecinieku darbiem. Prestižāko pasaules izstāžu centru darbu vidū varēja apskatīt arī Latvijas laikmetīgās mākslas darbus - Kriša Salmaņa "Sarkano pogu", Ērika Boža "Melno sauli", kā arī Brežes "Miera balodi". Kā atzina kritiķi, lai arī radikāli atšķirīgi, šie darbi lieliski iekļāvās izstādes konceptā, raisot apmeklētājos pārdomas par mūsdienu cilvēka skatījumu uz pagātnes notikumiem.

Brežes mākslasdarbu "Miera balodis" atzinīgi novērtējusi mākslas zinātniece Astrīda Rogule: "Kurš varēja iedomāties, ka viņa radītais divgalvainais miera balodis, kas autoram asociējās ar mūsu bērnībā un jaunībā populārajiem Pablo Pikaso miera baloža daudzkārtējiem atvasinājumiem PSRS ideoloģiskajā manifestācijā - esam vienīgā mieru nesošā valsts pasaulē -, kļūs tik nežēlīgi literārs un tiešs. Pašreizējie politiskie notikumi nojauc Brežes metaforas un kļūst par ilustrāciju, par tvītu."

Savukārt mākslas kuratore un zinātniece Inga Šteimane norāda, ka "Brežes darbs ir kā mūsdienu absolūtisma ikona, kas apzinās, eksponē un fetišizē savas primitīvās pretrunas: politiskās, ekoloģiskās un pāri visam - ētiskās. Darba struktūra līdzīgi kā divgalvainā baloža tēls ir mutantiska, tā integrē tēlojošus un konceptuālus paņēmienus absurdā iespējamībā. Neticami zīmīgs darbs".

Novērtētā mākslinieka darbi simboliskā veidā aizskar miera tēmu. Vai tas ir apzināti vai neapzināti, ko mākslinieks domā par mākslu, par to lasiet pavisam mierīgā intervijā ar pašu mākslinieku.

Ko Jums kā māksliniekam nozīmē atkārtota nominēšana Purvīša balvai?

Tā man nozīmē atkārtotu uzmanības apliecinājumu.

Ar šo izstādi turpināt pagājušajā izstādē aizsākto baltās krāsas motīvu? Vai tas ir apzināti? Kāpēc?

Baltā krāsa ir nejausība. Tas, ka miera balodis ir baltā krāsā, nav mana izvēle.

Kā šīs izstādes galveno simbolu esat izvēlēties balodi, taču arī agrāk tapušajos mākslas darbos Jums bijusi aktuāla "putnu tēma", piemēram, "Kā gulbji balti padebeši iet" un "Uzvalks putnam"... Vai putniem Jūsu mākslā ir kāda īpaša simbolika?

Izklausās pēc vīra "ar putniem galvā". Nē, nekāds lielais putnkopis neesmu!

Savā izstādē "Miera balodis" atspoguļojat mūsdienu skatījumu uz vēsturi. Vai esat domājis arī par patlaban aktuālo politisko notikumu iekļaušanu kādā no turpmākajiem Jūsu mākslas darbiem?

Kļūt par politisko notikumu komentētāju mākslā? Tā būtu grūta, bet interesanta izvēle.

Pagājušajā intervijā minējāt, ka, iespējams, ar izstādi "Miera dzīve" esat visu jau izdarījis, lai mākslai mestu mieru. Ko par to varat teikt tagad? Vai ir sajūta, ka viss ir pateikts?

"Nagi niezēja" "uztaisīt" "Miera balodi", un nepatikšanas sākās no jauna! Acīmredzot pašā vārdā "miers" slēpjas zināms nemiers.

Jūsu radošā biogrāfija tomēr lielākoties saistāma ar Jūsu kā dzejnieka darbošanos. Kas vairāk atbilst Jūsu iekšējai būtībai - piepildīt sevi rakstot vai veidojot vizuālus objektus, tādējādi ļaujot vaļu iespējami plašākai darba interpretācijai?

Es tomēr esmu profesionālu mākslas izglītību ieguvis cilvēks.

Cik Jums ir svarīgi izpatikt publikai un kritiķiem?

Kā viens, tā otrs pret mani bijuši gana saudzīgi.

Ar ko Jūs atšķiraties no citiem māksliniekiem?

Es pats reizēm brīnos, kā mūs var atšķirt!

Kas ir Jūsu autoritātes mākslā?

Laikam ejot, arvien diženāka man šķiet Kārļa Zāles monolītā figūra.

Ko pats uzskatāt par savu lielāko sasniegumu mākslā līdz šim?

Pēdējo darbu.